

Kas dārzā...kas enerģētika rožu dārziņā?

Pamazām kļūstam par upuriem enerģētikas sektora kropļošanai

Dagnija Blumberga*

Abilde ir skaidra un nepārprotama: Visaginas atom-elektrostacija un šķidrās gāzes terminālis cauri zaru zariem šobrīd ložņā Latvijas enerģētikas rožu dārziņā.

Pirms trim gadiem enerģētikas bišu dārziņā veiksmīgi piezemējās TEC 2 otrā kārtā. Šķiet, ka starp nopietniem enerģētiķiem šobrīd vairs nebūs neviena, kas būtu gatavs apstiprināt, ka tā nebija kļūda un ka par to nemaksās visi Latvijas elektroenerģijas lietotāji caur tarifa pieaugumu. Neatkarīgi no tā, vai TEC 2 otrā kārtā strādās vai ne, katru gadu maksāsim Ls 34 miljoni par uzstādīto jaudu. Un tā gadu no gada, kamēr nebūsim samaksājuši investoram.

Nav grūti prognozēt, kas notiks tālāk. Visaginas atom-elektrostacija mums ir nepieciešama, jo Latvijas poli-

tiķi ir devuši solījumu piedalīties projektā (dotais vārds taču jātur diplomātisko attiecību vārdā). *Latvenergo* varētu vieglu roku piekrist piedalīties atom-elektrostācijas projektā, ja Latvijas valdība garantētu vienu miljardu latu. Kas atliek Latvijas sabiedrībai? Mums atliek tikai noskatīties teātrī, kas saucas *Cik ļoti mums vajag Visaginas atomelektrostaciju*.

Tomēr arī politiķiem vajadzētu mēģināt saprast, kāpēc vācieši ir pateikuši argumentētu un striktu «nē» atom-elektrostacijām, bet latvieši saka «jā».

Kāpēc? Ne jau tāpēc, ka tas ir tehnoloģiski, ekonomiski un ekoloģiski izvērtēts. Ja to izvērtētu, tad izrādītos, ka mums nav nepieciešams šāds elektroenerģijas imports. Tad izrādītos, ka Latvijai ir nepieciešams attīstīt savu tautsaimniecību, pateicoties vietējo energoresursu attīstībai, jaunu darba vietu izveidei un importa samazināšanai.

Mums jau ir TEC 2 otrā kārtā, kuru varēs darbināt tikai un vienīgi ar importētu dabasgāzi un arī tikai gadījumā, ja pieaugs elektroenerģijas tirgus cenas un kritīsies dabasgāzes tarifi. Citādi būs

Latvijas sabiedrība tiek maldināta par to, ka zaļā elektroenerģija ir dārgāka

grūti konkurēt elektroenerģijas tirgū.

Daži skaitļi ieskatam. 2010. gadā tērējām 56 miljonus MWh/gadā, no kuriem septiņi miljoni MWh/gadā bija elektroenerģijas patēriņš. Kas notiks ar enerģijas patēriņu nākotnē? Protams, agri vai vēlū tērēsim tik, cik nepieciešams, t. i., tērēsim mazāk. ES dalībvalstis kopā ir apņēmušās līdz 2020. gadam samazināt enerģijas patēri-

ņu uz energoefektivitātes rēķina par 20%. Pieredze rāda, ka labi organizētos un kvalitatīvos rekonstrukcijas projektos Latvijas enerģijas patērētājs jau ēkās vien var samazināt enerģijas patēriņu par 50%. Enerģētikas sektora izpētes rezultātā, balstoties uz EM prognozētajiem IKP pieaugumiem un īpatnējos enerģētikas rādītājus salīdzinot ar ES vidējiem rādītājiem, Latvija nākamajos desmit gados spēs samazināt kopējo enerģijas patēriņu līdz 50 miljoniem MWh/gadā.

Tas nozīmē, ka būs jāatsakās no kādiem konkrētiem energoresursiem. Vai valdībai pietiks spēka atteikties no dabasgāzes vai varbūt apstādināt atjaunojamo energoresursu attīstību, piemēram, aizliedzot būvēt jaunas biomasas koģenerācijas, vēja vai saules stacijas? Tas ir jautājums, uz kuru atbildes Latvijas sabiedrībai ir jāsaņem, pirms tiek pieņemts kardināls lēmums par Latvijas līdzdalību Visaginas AES celtniecībā vai šķidrās gāzes termināļa būvniecībā, vai mūsu valsts iesaistīšanos Ziemeļvalstu un Baltijas valstu elektroapgādes sistēmā un atjaunojamo energoresursu pilnvērtīgā izmantoša-

nā Latvijā.

Pēdējā laikā sabiedrībā tiek popularizēts viedoklis, ka zaļā elektroenerģija ir dārga. Tāpēc nevajadzētu to atļaut attīstīt.

Patiesība ir gaužām vienkārša. 2012. gada 8. martā enerģētikas eksperts Juris Ozoliņš pirmo reizi publicēja datus par to, ka dārga ir nevis zaļā elektroenerģija, bet ar MK noteikumu palīdzību saulītē izceltā dabasgāzes elektroenerģija. Vienkāršu aprēķinu rezultātā ir skaidrs, ka Latvijā elektroenerģijas tarifa obligātā iepirkuma komponente dabasgāzei ir 0,0092 Ls/kWh, bet atjaunojamajiem energoresursiem – 0,0029 Ls/kWh. Tas nozīmē, ka ar dabasgāzi saražotā elektroenerģija mums kā patērētājiem izmaksā trīs reizes vairāk. Reinis Ābolītiņš to skaidro ar vairāk nekā simts miljonu lielo izdevumu starpību starp iepirktais elektroenerģijas izmaksām. Piemēram, 2011. gadā obligātajā iepirkumā ir samaksāti 27 miljoni latu par atjaunojamo energoresursu elektroenerģiju, bet par dabasgāzes elektroenerģiju – 149 miljoni.

Secinājums ir gaužām bēdīgs. Latvijas sabiedrība ir tikusi un tiek maldināta par to,

ka zaļā elektroenerģija ir dārgāka.

Ir arī pozitīva ziņa. Ekonomikas ministrijas jaunākajos dokumentos vairs netiek sarpots par ogļu spēkstaciju Latvijā. Bija investori, bija valdības stingra apņemšanās, bija Eiropas Savienības akcepts, bet jaunā valdība spēja izvērtēt priekšrocības un trūkumus un pieņemt enerģētikas sektoram būtiski svarīgu lēmumu pret fosilā kurināmā energoavotu.

Neskaidrību plīvurs ir kritis arī par šķidrās gāzes termināli. Lietuvieši ir guvuši pirmo pieredzi ar jūrā noenkuroto šķidrās gāzes termināli. Latvijas enerģētiķiem atliek tikai aizbraukt pāris simtu kilometru attālumā, lai saprastu, kā brāļu tautai veicas ar šķidrās gāzes termināļa saderību ar esošajiem dabasgāzes tīkliem. Apzināt arī iespējas un problēmas. Un, balstoties uz šo pieredzi, pieņemt nākamus lēmumus.

Atklāts paliek jautājums: «Kas patiesībā notiek Latvijas enerģētikas dārziņa vidiņā un kas ložņā cauri zaru zariem, lai kāds to klusitiņām iestumtu?» ●

*Rīgas Tehniskās universitātes profesore